

ČESKÁ REPUBLIKA
ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedkyně JUDr. Elišky Cihlářové a soudců JUDr. Tomáše Foltase a JUDr. Jaroslava Hubáčka v právní věci žalobce: **P. M.**, zastoupený Mgr. Robertem Cholenským, Ph.D., advokátem se sídlem Bolzanova 461/5, Brno, proti žalovanému: **Magistrát města Havířova**, se sídlem Svornosti 2, Havířov, v řízení o kasační stížnosti žalobce proti usnesení Krajského soudu v Ostravě ze dne 27. 4. 2015, čj. 22 A 92/2013 - 116,

t a k t o :

- I. Kasační stížnost **s e z a m í t á .**
- II. Žádný z účastníků **n e m á** právo na náhradu nákladů řízení.

O d ů v o d n ě n í :

Krajský soud usnesením ze dne 27. 4. 2015, č. j. 22 A 92/2013 - 116 rozhodl o zastavení řízení o žalobě, kterou se stěžovatel domáhal přezkoumání rozhodnutí Magistrátu města Havířov (dále jen „magistrát“) ze dne 6. 8. 2013, čj. OVV1/65067/13/VŽ, kterým bylo podle ust. § 10 odst. 1 písm. a) a odst. 2 písm. a) zákona č. 84/1990 Sb., ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o právu shromažďovacím“), zakázáno stěžovatelem oznámené shromáždění, které se mělo konat dne 19. 10. 2013 od 14:00 h. do 20:00 h v Havířově, protože stěžovatel nezaplatil soudní poplatek, a to ani na výzvu soudu ve lhůtě k tomu stanovené.

Proti tomuto usnesení podal stěžovatel v zákonné lhůtě kasační stížnost z důvodu uvedeného v ust. § 103 odst. 1 písm. e) s. ř. s. V kasační stížnosti uvedl, že k zásahu do jeho sféry základních práv došlo tím, že Nejvyšší správní soud se odchýlil od právního názoru vysloveného v předchozích rozsudcích v této věci, aniž by věc postoupil rozšířenému senátu. Dále uvedl, že osvobození od soudních poplatků bylo vázáno na splnění podmínky, kterou nebyl schopen splnit bez toho, aby mu k tomu poskytla součinnost jeho družka. Podle stěžovatele není ústavně konformní vázat přiznání osvobození od soudních

poplatků na splnění podmínky, kterou osoba, jež se na soud obrátila, nemůže rozumně ovlivnit. Stěžovatelova družka není ani poplatníkem soudního poplatku, ani ji nestíhá povinnost poskytnout stěžovateli ty informace a podklady, které po něm krajský soud neoprávněně žádal, a stěžovatel ji nedokáže k poskytnutí součinnosti soudu přimět nebo přinutit. Za situace, kdy o předchozích dvou kasačních stížnostech bylo rozhodnuto ve prospěch stěžovatele, bylo bez dalšího zkoumání skutkových okolností zřejmé, že ze strany soudů se jednalo o šikanu, přičemž ústavněprávní relevanci řešené problematiky akcentuje fakt, že se rozhoduje o žalobě proti rozhodnutí o zákazu konat veřejné shromáždění z poloviny roku 2013. Z uvedených důvodů stěžovatel navrhl, aby Nejvyšší správní soud napadené usnesení zrušil a věc vrátil krajskému soudu k dalšímu řízení.

Nejvyšší správní soud přezkoumal napadené usnesení krajského soudu v souladu s ust. § 109 odst. 3 a odst. 4 s. ř. s., vázán rozsahem a důvody, které uplatnil stěžovatel v kasační stížnosti, přičemž neshledal vady uvedené v odst. 4 citovaného ustanovení, k nimž by musel přihlídnout z úřední povinnosti.

Ze soudního spisu vyplývá, že stěžovatel při podání žaloby proti rozhodnutí magistrátu ze dne 6. 8. 2013 požádal o osvobození od soudních poplatků s poukazem na svoji nemajetnost. Krajský soud usnesením ze dne 22. 8. 2013, č. j. 22 A 92/2013 - 14, rozhodl, že se stěžovateli osvobození od soudních poplatků nepřiznává. V odůvodnění usnesení uvedl, že na majetek stěžovatele byl v řízení vedeném u krajského soudu prohlášen konkurz, a stěžovatele tak lze považovat za osobu nemajetnou. Současně poukázal na to, že stěžovatel v krátké době podal žaloby ve věci tří shromáždění, přičemž nevyvíjel činnost spočívající ve svolávání shromáždění sám, ale v součinnosti s dalšími osobami. Předmět řízení (zákaz shromáždění) se nijak nedotýká jeho životní sféry tak, že by ohrožoval jeho existenci nebo důstojné životní podmínky. Zákaz shromáždění nepředstavuje ani zásah do stěžovatelovy majetkové sféry. Stěžovatel se podle krajského soudu věnoval svolávání shromáždění jako své volnočasové činnosti (podobně jako zahrádkáři, myslivci, dobrovolní hasiči ap.), aniž by měl na tuto aktivitu zajištěn dostatek finančních prostředků a spoléhal na stát. Toto usnesení napadl stěžovatel kasační stížností. Nejvyšší správní soud rozsudkem ze dne 17. 7. 2014, č. j. 6 As 126/2013 - 30, usnesení krajského soudu zrušil a věc mu vrátil k dalšímu řízení. V odůvodnění rozsudku zdůraznil, že shromažďovací právo představuje jeden z nejdůležitějších základů demokratické společnosti a výkon tohoto politického práva primárně slouží občanům k využívání svobody projevu a dalších ústavních práv a svobod, k výměně informací a názorů a k účasti na řešení veřejných a jiných společných záležitostí vyjádřením postojů a stanovisek. Toto právo nelze přirovnávat k volnočasové aktivitě zahrádkářů, myslivců, rybářů, sportovců a dalším svou povahou nepolitickým aktivitám občanů.

Krajský soud usnesením ze dne 18. 9. 2014, č. j. 22 A 92/2013 - 47, opětovně rozhodl tak, že se stěžovateli nepřiznává osvobození od soudních poplatků. V odůvodnění usnesení uvedl, že došlo ke změně stěžovatelovy majetkové situace, jelikož usnesením Krajského soudu v Ostravě ze dne 22. 8. 2014, č. j. KSOS 34 INS 12617/2012-B30, byla v insolvenčním řízení schválena konečná zpráva a insolvenční správce sdělil, že žádá o zrušení konkurzu. Skutečnost, že insolvenční řízení nebylo dosud formálně ukončeno, nic nemění na tom, že příjmy ani majetek stěžovatele nadále nejsou nijak postihovány. Krajský soud konstatoval, že stěžovatel v potvrzení o osobních, majetkových a výdělkových

pokračování

poměrech ze dne 9. 8. 2013 (dále jen „potvrzení o poměrech“) nevyplnil kolonky týkající se příjmů, a tudíž neosvětlil, z čeho uhrazuje své základní životní potřeby. Tím znemožnil krajskému soudu posoudit jeho celkovou osobní, majetkovou a výdělkovou situaci. Krajský soud tak dospěl k závěru, že stěžovatel neosvědčil, že splňuje podmínky pro osvobození od soudních poplatků podle ust. § 36 odst. 3 s. ř. s. Nejvyšší správní soud na základě podané kasační stížnosti rozsudkem ze dne 30. 10. 2014, č. j. 7 As 209/2014 - 20, znovu zrušil usnesení krajského soudu a věc mu vrátil k dalšímu řízení. V odůvodnění rozsudku uvedl, že ačkoliv stěžovatel v potvrzení o poměrech v částech týkajících se příjmů nic neuvedl a uvedené části ani neproškrtal, nelze dospět k závěru, že stěžovatel nevyplnil řádně a úplně uvedené potvrzení, v důsledku čehož by ho nebylo možno osvobodit od soudních poplatků. Stěžovatel nemohl své tvrzení, že nemá žádné příjmy, doložit listinnými důkazy, protože nelze dokazovat něco, co neexistuje. Měl-li krajský soud pochybnosti o pravdivosti vyplněného formuláře a o tom, jak stěžovatel uspokojuje své základní životní potřeby, pak ho měl vyzvat, aby sdělil skutečnou výši svého měsíčního příjmu a osvětlil, z čeho platí náklady na bydlení a na své ostatní osobní potřeby. Poté krajský soud vyzval stěžovatele, aby sdělil výši a zdroj svého čistého příjmu, informace o osobách žijících s ním ve společné domácnosti a osobách, na které je odkázán výživou, a informace o jejich příjmech. Dále měl sdělit, proč nemá žádný příjem a svá tvrzení náležitě osvědčit. Na tuto výzvu reagoval stěžovatel podáním, v němž uvedl, že považuje výzvu krajského soudu za šikanózní, a proto odmítá reagovat na většinu otázek. Krajský soud podle jeho názoru nemá právo dotazovat se na takové podrobnosti a vyžadovat potvrzení od ostatních osob. Uvedl, že sdílí domácnost s J. T., z jejichž prostředků oba hradí své životní potřeby. Usnesením ze dne 16. 12. 2014, č. j. 22A 92/2013 - 76, krajský soud vyzval stěžovatele, aby sdělil a doložil výši měsíčního příjmu jeho družky J. T. Stěžovatel na tuto výzvu reagoval sdělením, že jí nevyhoví, protože ji považuje za nedůvodnou. Stěžovatel uvedl, že nemá žádný prostředek, jak od své družky žádané informace získat. Poplatková povinnost navíc stíhá stěžovatele, nikoli jeho družku.

Krajský soud proto usnesením ze dne 12. 2. 2015, č. j. 22 A 92/2013 - 101, opětovně rozhodl, že stěžovateli se nepřiznává osvobození od soudních poplatků. Nejvyšší správní soud rozsudkem ze dne 26. 3. 2015, č. j. 10 As 28/2015 - 21, zamítl kasační stížnost podanou stěžovatelem proti tomuto usnesení s odůvodněním, že účastník řízení požadující o osvobození od soudních poplatků je povinen uvést a prokázat veškeré skutečnosti rozhodné pro posouzení jeho žádosti. Údaje, které měl stěžovatel na výzvu krajského soudu sdělit, označil Nejvyšší správní soud za relevantní. S přihlédnutím k právní úpravě obsažené v zákoně č. 110/2006 Sb., ve znění pozdějších předpisů, nelze podle jeho názoru považovat za excesivní, pokud krajský soud při posuzování majetkových poměrů hodnotí souhrn příjmů osob žijících ve společné domácnosti, zvláště pokud žadatel o osvobození od soudních poplatků společné hospodaření sám výslovně potvrdí. Žádal-li stěžovatel o osvobození od soudního poplatku, bylo na něm, aby sdělil všechny rozhodné skutečnosti potřebné pro posouzení jeho žádosti. Následně krajský soud vyzval stěžovatele k zaplacení soudního poplatku ve lhůtě 3 dnů, a to s ohledem na povahu projednávané věci (řízení týkající se shromažďovacího práva) a doby od podání žaloby (žaloba byla podána dne 12. 8. 2013). Výzva, v níž byl stěžovatel řádně poučen o následcích nezaplacení poplatku, byla zástupci stěžovatele doručena dne 20. 4. 2015. Stěžovatel však soudní poplatek do dne vydání napadeného usnesení nezaplatil, ani na výzvu nijak nereagoval.

Podle rozsudku Nejvyššího správního soudu ze dne 19. 7. 2012, č. j. 4 Ads 66/2012 - 22, v řízení o kasační stížnosti proti usnesení krajského soudu, kterým bylo zastaveno řízení o žalobě poté, co nabylo právní moci usnesení krajského soudu o zamítnutí návrhu žalobce na osvobození od soudních poplatků, a kasační stížnost proti tomuto usnesení byla zamítnuta, není třeba trvat na zaplacení soudního poplatku za kasační stížnost. Tento závěr potvrzuje i další dosavadní judikatura Nejvyššího správního soudu, např. rozsudky ze dne 25. 4. 2007, č. j. 9 As 3/2007 - 77, ze dne 31. 10. 2012, č. j. 4 As 64/2012 - 14, ze dne 10. 7. 2014, č. j. 7 As 47/2014 - 22, či ze dne 21. 8. 2014, č. j. 7 Afs 154/2014 - 19, ze dne 19. 2. 2015, č. j. 2 Afs 245/2014 - 19, či ze dne 5. 3. 2015, č. j. 7 Afs 42/2015 - 19, všechny dostupné na www.nssoud.cz. V daném případě navíc nelze odhlédnout ani od konkrétních okolností dané věci. Je nutno zmínit zejména délku řízení, v němž se měla posuzovat otázka zákonnosti zákazu shromáždění a hrozbu dalšího prodlužování řízení, právní úpravu, resp. judikaturu v době, kdy bylo zahájeno řízení, opakované rušení usnesení krajského soudu, povahu kasační stížností napadeného usnesení ap. Stejně tak je nutno zmínit i ústavně právní aspekty dané věci, zejména čl. 36 odst. 2 Listiny základních práv a svobod, jakož i procesní zásady, zejména zásadu rychlosti, legitimního očekávání ap. Při použití výkladu ve prospěch stěžovatele proto Nejvyšší správní soud konstatoval, že kasační stížnost je bez dalšího přípustná a projednatelná.

Podle ust. § 103 odst. 1 písm. e) lze kasační stížnost podat pouze z důvodu tvrzené nezákonnosti rozhodnutí o odmítnutí návrhu nebo o zastavení řízení. V dané věci byla důvodem zastavení řízení o žalobě skutečnost, že stěžovatel ve stanovené lhůtě nezaplatil soudní poplatek. V odůvodnění napadeného usnesení krajský soud odkázal na ust. § 9 odst. 1 zákona č. 549/1991 Sb., ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o soudních poplatcích“).

Podle konstantní judikatury Nejvyššího správního soudu je proti rozhodnutí krajského soudu o nepřiznání osvobození od soudních poplatků přípustná kasační stížnost, přičemž v řízení o této kasační stížnosti se Nejvyšší správní soud zabývá správností závěrů krajského soudu o tom, zda účastník řízení splňuje podmínky pro osvobození od soudních poplatků (viz usnesení rozšířeného senátu Nejvyššího správního soudu ze dne 20. 5. 2014, č. j. 3 As 125/2012 - 43, publ. pod č. 3072/2014 Sb. NSS, jakož i navazující judikaturu). Usnesení krajského soudu ze dne 12. 2. 2015, č. j. 22 A 92/2013 - 101, o nepřiznání osvobození od soudních poplatků bylo přezkoumáno Nejvyšším správním soudem. V nyní vedeném řízení o kasační stížnosti proti usnesení o zastavení řízení pro nezaplacení soudního poplatku tak může být přezkoumána pouze zákonnost tohoto procesního rozhodnutí. Jeho předmětem již nemůže být otázka splnění podmínek pro osvobození stěžovatele od soudních poplatků (srv. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 26. 1. 2006, č. j. 1 As 27/2005 - 87). Nejvyššímu správnímu soudu nyní nepřísluší, aby přezkoumával závěry vyslovené Nejvyšším správním soudem v rozsudku ze dne 26. 3. 2015, č. j. 10 As 28/2015 - 21, nebo aby hodnotil procesní postup v řízení vedeném pod sp. zn. 10 As 28/2015. Proto namítal-li stěžovatel v kasační stížnosti, že k zásahu do jeho sféry základních práv došlo tím, že se Nejvyšší správní soud v řízení vedeném pod sp. zn. 10 As 28/2015 odchýlil od právního názoru vysloveného v předchozích rozsudcích v této věci, aniž by věc postoupil rozšířenému senátu a že osvobození od soudních poplatků bylo vázáno na splnění podmínky, kterou nebyl schopen splnit bez

pokračování

toho, aby mu k tomu poskytla součinnost jeho družka, jsou tyto stížní námitky pro danou věc právně bezvýznamné.

Podle ust. § 9 odst. 1 zákona o soudních poplatcích nebyl-li poplatek za řízení splatný podáním návrhu na zahájení řízení, odvolání, dovolání nebo kasační stížnosti zaplacen, soud vyzve poplatníka k jeho zaplacení ve lhůtě, kterou mu určí; po marném uplynutí této lhůty soud řízení zastaví. Podle odst. 3 citovaného zákona soud poplatníka ve výzvě poučí o tom, že řízení zastaví, jestliže poplatek nebude ve stanovené lhůtě zaplacen.

Předpokladem zastavení řízení pro nezaplacení soudního poplatku je tedy to, že účastník byl k jeho zaplacení vyzván, že byl poučen o následcích nesplnění výzvy a že marně uplynula určená lhůta k zaplacení poplatku. Pro podporu tohoto závěru lze odkázat i na konstantní judikaturu, např. na rozsudek ze dne 26. 1. 2006, č. j. 1 As 27/2005 - 87, ve kterém Nejvyšší správní soud uvedl, že *„předpokladem zastavení řízení pro nezaplacení soudního poplatku (§ 9 odst. 1 zákona o soudních poplatcích) je nejen to, že poplatek nebyl zaplacen, ale také to, že účastník byl k jeho zaplacení vyzván a poučen o následcích nesplnění výzvy (odst. 3 tamtéž) a že marně uplynula lhůta k zaplacení. Zamítl-li soud návrh na osvobození od poplatkové povinnosti, jímž účastník reagoval na výzvu k zaplacení poplatku, musí účastníka opětovně vyzvat k zaplacení, stanovit mu lhůtu a poučit jej o následcích nesplnění výzvy; k prve stanovené lhůtě již nelze přiblížit.“*

Podle názoru Nejvyššího správního soudu byly v dané věci všechny uvedené podmínky splněny. Krajský soud zaslal zástupci stěžovatele výzvu k zaplacení soudního poplatku ve stanovené lhůtě s poučením o následcích nezaplacení soudního poplatku. Povinnost zaplatit soudní poplatek nastává u zastoupeného účastníka řízení doručením výzvy jeho zástupci (srv. rozsudek rozšířeného senátu ze dne 22. 7. 2005, č. j. 2 Afs 187/2004 - 69, publ. pod č. 726/2005 Sb. NSS). Byť stěžovatel nebrojil proti délce stanovené lhůty, je třeba uvést, že se jedná o lhůtu dodatečnou – náhradní, neboť poplatek za žalobu je splatný dnem jejího podání a stěžovatel byl tedy povinen soudní poplatek zaplatit při podání žaloby (§ 4 odst. 1 písm. a) ve spojení s § 7 odst. 1 zákona o soudních poplatcích). Pokud tak stěžovatel neučinil, byl krajský soud povinen ho vyzvat ke splnění poplatkové povinnosti a dát mu tak možnost napravit své opomenutí a dodatečně soudní poplatek zaplatit. I když obecně je lhůta 3 dnů k plnění nějaké povinnosti velmi krátká, v daném případě tomu tak není. Jednak se jedná o lhůtu náhradní a jednak zaplacení soudního poplatku v částce 3.000 Kč není takovou povinností, kterou by nebylo možno v této lhůtě splnit (srv. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 16. 10. 2007, č. j. 2 As 34/2007 - 74). Zástupce z řad advokátů, kterého si stěžovatel zvolil, si musel být bezpochyby vědom toho, že s podáním žaloby je spojena poplatková povinnost a že v případě nezaplacení soudního poplatku bude soudem vyzván k jeho zaplacení, a to v krátké lhůtě. Nejvyšší správní soud v rozsudku ze dne 16. 10. 2007, č. j. 2 As 34/2007 - 74, uvedl, že *„[l]hůta v délce 3 dnů určená krajským soudem k zaplacení soudního poplatku za návrh k zahájení soudního řízení je totiž za situace, kdy je účastník zastoupen advokátem, zcela obvyklá.“* Navíc výzva obsahující řádné poučení o následcích nezaplacení poplatku, byla doručena jeho zástupci dne 20. 4. 2015 a možnost zaplatit soudní poplatek měl fakticky až do dne 28. 4. 2015, kdy nabylo právní moci usnesení o zastavení řízení.

Z výše uvedených důvodů dospěl Nejvyšší správní soud k závěru, že krajský soud nepochybil, pokud řízení o žalobě zastavil, jelikož pro tento postup byly splněny podmínky ve smyslu ust. § 9 odst. 1 zákona o soudních poplatcích. Proto kasační stížnost jako nedůvodnou podle ust. § 110 odst. 1 poslední věta s. ř. s. zamítl. O kasační stížnosti rozhodl bez jednání, protože mu takový postup umožňuje ust. § 109 odst. 2 s. ř. s.

Výrok o náhradě nákladů řízení se opírá o § 60 odst. 1 věta první ve spojení s § 120 s. ř. s., podle kterého, nestanoví-li tento zákon jinak, má účastník, který měl ve věci plný úspěch právo na náhradu nákladů řízení před soudem, které důvodně vynaložil proti účastníkovi, který ve věci úspěch neměl. Nejvyšší správní soud žádnému z účastníků náhradu nákladů nepřiznal, protože stěžovatel v řízení úspěch neměl a magistrátu žádné náklady s tímto řízením nevznikly.

P o u č e n í: Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 11. června 2015

JUDr. Eliška Cihlářová
předsedkyně senátu